

STRATEJİK YÖNETİM DÜŞÜNCESİNİN GELİŞİMİ:TÜRKİYE LİMANLARI İÇİN ÇEVRE ANALİZİ UNSURLARI

Dr. Kazım YENİ

1. GİRİŞ

Stratejik Yönetim; işletmelerin uzun vadeli hedeflerine ulaşabilmek ve kaynaklarını etkin olarak kullanarak rakiplerine karşı üstünlük sağlayabilmek amacıyla örgütün dış çevresi ile aralarındaki ilişkileri sahip oldukları varlıklara göre düzenleyecek stratejilerini geliştirdikleri, uyguladıkları ve kontrol ettikleri bir süreçtir. Etkili bir stratejik yönetim; değişen çevre şartlarına uyum sağlamayı, esnek yapıya sahip olmayı, zamanında değişim yapabilme yeteneklerini sağlamayı ve böylelikle rakiplere oranla bir adım önde olmayı, odaklanmayı, uzun vadede düşünme ve görme yetisine sahip olmayı sağlaması bakımından önemlidir. Özellikle dış çevrede yaşanan gelişmeler, değişimler ve kimi zaman belirsiz nitelikli unsurlar; her işletme gibi liman işletmeleri açısından da stratejik yönetim sürecinin önemini arttırmaktadır.

Limanlar; özellikle uluslararası ticarete konu yüklerin denizaşırı pazarlara gönderilmesi, aynı şekilde denizaşırı pazarlardan getirilen yüklerin ard bölgelere dağıtılmasını sağlama noktasında sundukları hizmetler bakımından gerek ulaştırma sektörünün birer alt yapı bileşenlerinden birisi ve gerekse tedarik zinciri yönetimi açısından birer lojistik düğüm noktaları olarak stratejik öneme sahip hizmet işletmeleridir. Bu çalışmada, işletme yönetimi kavramı açıklanmakta, stratejik yönetim düşüncesinin gelişimi ortaya konmakta ve stratejik yönetim yaklaşımıyla ülkemiz liman işletme örgütleri için çevre (genel çevre, iş çevresi ve iç çevre) analizleri için dikkate alınması gereken unsurlar açıklanmaktadır.

2. İŞLETME YÖNETİMİ KAVRAMI, SÜREÇ VE İŞLEVLERİ

Stratejik yönetim kavramının daha iyi anlaşılması açısından genel işletme yönetimi sürecine değinilmesinde yarar görülmektedir. Bu yüzden çalışmanın bu bölümünde işletme yönetimi, süreci ve işlevleri konuları ele alınacaktır.

2.1. Yönetim Kavramı ve İşletme Yönetimi Süreci

Sanatların en eskisi, bilimlerin en yenisi olarak nitelenen (Koçel, 2001: 11) yönetim kavramı ile ilgili olarak değişik tanımlamalar yapılmaktadır. Yönetim en

5. SONUÇ

Stratejik Yönetim; işletmelerin uzun vadeli hedeflerine ulaşabilmek ve kaynaklarını etkin olarak kullanarak rakiplerine karşı üstünlük sağlayabilmek amacıyla örgütün dış çevresi ile aralarındaki ilişkileri sahip oldukları varlıklara göre düzenleyecek stratejilerini geliştirdikleri, uyguladıkları ve kontrol ettikleri bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada, stratejik yönetim düşüncesinin gelişimi, stratejik planlama ve stratejik yönetim süreci konularına ilgili yazına uygun olarak tanımlanmış ve liman işletme örgütlerinde etkili stratejik yönetim sürecinin yürütümü için gerekli olan çevre analizleri için dikkate alınması gereken unsurlar örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Türetilmiş talebe sahip olan liman işletme faaliyetleri özellikle dış çevrede yaşanan gelişmelerden fazlasıyla etkilenmekte ve bunun sonucunda liman işletme yönetimleri açısından stratejik yönetim düşüncesi ve uygulamaları daha önemli hale gelmektedir. Etkili bir stratejik yönetim; değişen çevre şartlarının iyi okunmasını, bu şartlara zamanında uyum sağlanmasını işletme kaynak ve yeteneklerinin iyi analiz edilerek işletme stratejilerinin geliştirilmesini, uygulanmasını ve de rakiplere göre üstünlük sağlamayı gerektirmektedir. Stratejik yönetim sürecindeki en önemli aşama çevre koşullarının analizidir.

Liman işletmeleri açısından genel çevre faktörleri; ekonomik, politik ve yasal, teknolojik, demografik, sosyal ve kültürel, doğal (ekolojik) etkenler ile beklenmedik olaylardan oluşmaktadır. İş Çevresi unsurları ise müşteriler, tedarikçiler, dağıtım kanalları, rakipler ve dış paydaşlardır. İç Çevre analizinde dikkate alınması gereken unsurlar ise; varlıklar, yetenekler, dinamik yetkinlikler, değer zinciri yaklaşımı, finansal durum ve performans, kritik başarı faktörleri, örgüt kültürü, örgüt yapısı, örgütsel iletişim olarak açıklanmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, M., Öztürk, H. (2004). *Çağdaş Kamu Yönetimi- I*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Akat, İ., Budak, G., Budak, G.. (1999). *İşletme Yönetimi*. Üçüncü Baskı. İzmir: Barış Yayınları.
- Aktan, C. C. (2008). Stratejik Yönetim Ve Stratejik Planlama. *Çimento İşveren Dergisi, Temmuz - Ağustos Sayısı*, 4 - 21.
- Aldemir, M. C. (1985). *Örgütler Ve Yönetimi: Makro Bir Yaklaşım*. İzmir: Bilgehan Basımevi.
- Alkan, G. B. (1997). Liman Yeri Seçiminde Kriterler - I. *Denizati, Ağustos - Eylül Sayısı*, 32 - 33.
- Alpugan, O. (1996). *İşletme Bilimine Giriş*. Trabzon: Derya Kitabevi.
- Altan, S. (2019). *Yönetim Teorileri*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Arabelen, G. (2015). *Konteyner Limanlarında Hizmet Kalitesi Değişkenlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Model Önerisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

- Atıgan, F. (2017). *Yönetim ve Organizasyon*. 3. Basım. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Barca, M. (2005). Stratejik Yönetim Düşüncesinin Evrimi: Bilimsel Bir Disiplinin Oluşum Hikayesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 1*, 7-38.
- Barca, M. (2009). Stratejik Yönetim Düşüncesinin Gelişimi. *Ankara Sanayi Odası, Dergisi, Nisan/Mayıs/Haziran Sayısı*, 34-52.
- Bedeian, A. G. (1989). *Management*. Second Edition. Chiago: The Dryden Press.
- Bolat, S., Esmer, S. (2014). Küresel Tedarik Zincirinde Limanların Değişen Rolü: Liman Merkezli Lojistik Kavramı. *11. Ulusal Lojistik Ve Tedarik Zinciri Kongresi Bildiri Kitabı*, 305 – 312. Düzenleyen Karadeniz Teknik Üniversitesi. 15 – 17 Mayıs, 2014.
- Boone, L. E., Kurtz, D. L. (1993). *Contemporary Business*. International Edition. Seventh Edition. New York: The Dryden Press.
- Cerit, A. G., Güler, N. (1998). Denizcilik Sektörü Ve Pazar Yönlü Stratejik Planlama Yaklaşımı. *Çağdaş Denizcilik Stratejileri İşletme Yönetimi Yaklaşımı*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Cerit, A. G. (2013). Denizcilik İşletmeleri Yönetimi. *Denizcilik İşletmeleri Yönetimi*. 1.Bası. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Crosby, B. L. (1991). Strategic Planning And Strategic Management: What Are They And How They Are Different?. Washington, Dc: *Us Agency For International Development, Implementing Policy Change Project, Technical Notes, No: 1*, 1 – 8.
- Cuadrado, M., Frassetto, M., Cervera, A. (2004). Benchmarking The Port Services: A Customer Oriented Proposal. *Benchmarking: An International Journal. Vol. 11, No.3*, 320-330.
- Çetin, C. (2014). *Temel İşletmeciliğe Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Çubukçu, M. (2018a). Strateji Ve Yapı Uyumu Konusunda Literatürdeki Mevcut Çalışmalar. *Sakarya İktisat Dergisi Cilt 7, Sayı 3*, 79- 99.
- Çubukçu, M. (2018b). Stratejik Yönetimin Gelişim Süreci Ve Stratejik Yönetime Dair Literatürdeki Güncel Araştırma Konularının Sınıflandırılması. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 2*, 61-84.
- Daft, R. L. (2008). *Management*. 9th Edition. Mason, Oh: South-Western Cengage Learning.
- Daft, R. L. (2012). *Management*. 10th Edition. Mason, Oh: South-Western Cengage Learning.
- Demirci, E., Ulukan, C., Paşaoğlu, D., Tokgöz, N., Tonus, Z., Şakar, N. (2016). *Yönetim Ve Organizasyon*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Diñer, Ö. (1998). Stratejik Yönetim Ve İşletme Politikası.
- Doğan, B., Altunoğlu, E. (2014). Bilgi Yönetimi, Örgüt Kültürü, Örgüt Yapısı Ve Performans İlişkileri: Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt – Sayı: 7 (3)*, 41 – 52.
- Dursun, İ. T. (2013). Örgüt Kültürü Ve Strateji İlişkisi: Hosfede'nin Boyutları Açısından Bir Değerlendirme. *Siyaset, Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 4*, 43 – 56.
- Eren, E. (1990). *İşletmelerde Stratejik Planlama Ve Yönetim*. 3. Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Yayını.
- Eren, E. (1998). *Yönetim Ve Organizasyon*. 4. Bası. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Eroğlu, U. (2001). İnsan Kaynakları Yönetiminde Yeni Yönelimleri Hazırlayan İki Güç: Sanal Organizasyonlar Ve Stratejik Tabanlı Düşünce. *İş, Güç Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi. Cilt 3, Sayı 2*.
- Esmer, S., Duru, O. (2016). Port Governance In Turkey: The Age Of The Global Terminal Operators. *Research In Transportation Business & Management. Vol. 22*, 214-223.
- Güçlü, N. (2003). Stratejik Yönetim. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 2*, 61-85.
- Gürel, E., Tat, M. (2017). Swot Analysis: A Theoretical Review. *The Journal Of International Social Research. Volume 10, Issue 51*, 994 – 1006.

- Gültekin, M.C., Mazi, F. (2016). Stratejik Planlama Ve Stratejik Yönetim Uygulamalarının Meslek Yüksekokulları Açısından Önemi. *Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 55, Mayıs – Haziran*, 450 – 464.
- İmeak Dto (2019). *Denizcilik Sektör Raporu*. İstanbul: İmeak Dto Yayınları.
- Karataş Çetin, Ç. (2012). *Limanlarda Örgütsel Değişim Ve Değer Zinciri Sistemlerinde Etkililik Analizi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Koçel, T. (2001). *İşletme Yöneticiliği: Yönetim Ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik –Modern - Çağdaş Ve Güncel Yaklaşımlar*. 8.Bası. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Korkmaz, S., Eser, Z., Öztürk S. A., Işın F. B. (2009). *Pazarlama: Kavramlar - İlkeler - Kararlar*. Ankara: Siyasal Yayın-Dağıtım.
- Kotler, P., Armstrong, G. (2008). *Principles Of Marketing*. Twelfth Edition. New Jersey: Prentice Hall.
- Köseoğlu, B. (2015). Limanlarda Tasarım, Planlama Ve Modelleme Süreçlerinde Kullanılan Yöntem Ve Teknikler Üzerine Bir Literatür Araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 1*, 1-20.
- Köseoğlu, A. M., Hekim, S. (2013). Limanlarda Katma Değer Yaratan Hizmetlerin Rekabete Etkisi. *I. Ulusal Liman Kongresi: Küresel Rekabette Tedarik Zinciri Etkinliği Bildiriler Kitabı*, 97 -104. Düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, İzmir. 1-2 Kasım, 2013.
- Longenecker, J. G., Pringle, C. D. (1981). *Management*. Seventh Edition. New York: Mcgraw Hill Book Company.
- Mintzberg, H. (1994). The Fall And Rise Of Strategic Planning. *Harvard Business Review, January – February*, 107 – 114.
- Mirze, S.K. (2014). *İşletmelerde Stratejik Planlama El Kitabı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Mucuk, İ. (2010). *Pazarlama İlkeleri Ve Yönetimi İçin Örnek Olaylar*. Gözden Geçirilmiş 18.Basım. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Özalp, İ., Koparal, C., Berberoğlu, G. (1995) *Yönetim Ve Organizasyon*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özbozkurt, O. Y. (2019). Çağdaş Stratejik Yönetim Mimarisi Üzerine. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. Cilt 6, Sayı 4*, 67 – 81.
- Özgen, H. Ve Yalçın, A. (2018). *Temel İşletmecilik Bilgisi*. 7. Baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Özgüner, M., Özgüner, Z. (2015). Stratejik Yönetim, Stratejik Planlama Ve Toplam Kalite Yönetimi İlişkisi, Stratejik Toplam Kalite Yönetimi İlişkisi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl:3, Sayı: 21*, 437 - 449.
- Paşaoğlu, D., Tokgöz, N., Şakar, N., Ergun Özler, N. D., Özalp, İ. (2013). *Yönetim Ve Organizasyon*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Seviçin, A. (2006). *Kaynaklara Dayalı Rekabet Stratejisi Geliştirme*. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 15, 109 – 124.
- Songur, A. (2019). *İhracat Performansı Kaynak Tabanlı Perspektif: İmalat İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama*. İstanbul: Genel Satış Ve Pazarlama Yayınevi.
- Surbhi, S. (2017). Differences Between Strategic Planning And Strategic Management. <https://Keydifferences.Com/Difference-Between-Strategic-Planning-And-Strategic-Management>. Html Erişim Tarihi: 01.07.2020
- Şimşek, M. Ş. Ve Çelik, A. (2018). *Yönetim Ve Organizasyon*. 20. Baskı. Konya: Eğitim Yayınevi.

- Tanrıverdi, H., Adıgüzel, O., Çiftçi, M. (2010). Sağlık Yöneticilerine Ait İletişim Becerilerinin Çalışan Performansına Etkileri: Kamu Hastanesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:2010/1, Sayı:11, 101 – 122.
- Tdk (Türk Dil Kurumu). (2020). <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 01.07.2020
- Tek, Ö. B., Özgül, E. (2013). *Modern Pazarlama İlkeleri: Uygulamalı Yönetimsel Yaklaşım*. Iv. Baskı. İzmir: Birleşik Matbaacılık Ltd.
- Torlak, Ö., Altunışık, R. (2018). *Pazarlama Stratejileri: Yönetimsel Bir Yaklaşım*. Gözden Geçirilmiş Ve Genişletilmiş 3. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Türklüm (2006). *Türkiye Limancılık Sektörü Raporu 2006*. İstanbul.
- Tzu, S. (2012). *Savaş Sanatı*. Sekizinci Basım. (Demir, A. Çev.). İstanbul: Kastaş Yayınevi. (Orijinal Çalışma Basım Tarihi 1920).
- Ülgen, H. Ve Mirze, S. K. (2018). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. 9. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Yeni, K. (2020). Liman Hizmetlerinde Fiyatlandırma. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Yiğit, S., Yiğit, A. M. (2011). Stratejik Yönetimde Dış Çevre Analizi: Kobi'ler Ve Büyük İşletmeler Arasında Bir Karşılaştırma. *Erciyes Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Haziran – Aralık*, 119 – 136.
- <https://denizcilikistatistikleri.uab.gov.tr/yuk-istatistikleri> Erişim Tarihi: 01.07.2020